Februar 2021

Københavns Biblioteker
Kultur- og Fritidsforvaltningen

Inspiration til læsning

Undersøgelse af københavnernes forhold til læsning og inspiration

Indhold

1. Baggrund og formål s. 4
2. Københavnernes forhold til læsning s. 8
3. Københavnernes inspirationskilder s. 30
4. Hovedpointer og anbefalinger s. 47
5. Bilag s. 51

Læsevejledning

Rapportens struktur

Rapporten er delt op i 4 kapitler. Rapporten kan læses ud i ét, men du kan også springe direkte til det kapitel, der er mest relevant for dig.

Kapitel 2-3 afsluttes med at opsummere hovedpointerne og præsentere anbefalinger på baggrund af kapitlets indsigter.

1. **Første kapitel** fortæller om undersøgelsens baggrund, formål og metode.
2. **Andet kapitel** undersøger københavnernes forhold til læsning og læsevaner.
3. **Tredje kapitel** undersøger hvordan københavnerne får inspiration til læsning.
4. **Fjerde kapitel** opsummerer samtlige hovedkonklusioner og anbefalinger fra kapitel 2-3.

Citater og cases

Rapportens citater og cases er fra undersøgelsens 11 interviews med københavnske læsere. De illustrerer mønstre i interviewene og inddrages for at underbygge analysen. Navnene er ikke informanternes rigtige navne. I bilag 2 er der en oversigt over samtlige informanter.

Forklaring af grafik

I rapporten benyttes forskellig grafik til at fremhæve og adskille elementer i rapporten. I nedenstående figurer er grafikken forklaret.

Casebeskrivelser

Casene er baseret på interviews med københavnske læsere.

"Citater fra interviews med københavnske læsere"

Fiktivt navn, alder

Faktaboks med viden fra andre undersøgelser

1.

Baggrund og formål

I det følgende introduceres undersøgelsens formål, fokus og datagrundlag.

Baggrund og formål
Formål med undersøgelsen

At inspirere til læsning er en kerneopgave på bibliotekerne. Hvordan får man matchet læserne med bøger, som de gerne vil læse? Og hvordan kan man inspirere læserne til at prøve noget nyt?

Det arbejder bibliotekerne med gennem bl.a. bogudstillinger og aktiviteter i biblioteksrummet, samt formidling på de digitale kanaler, som hele tiden udvikler sig. For at fokusere og prioritere dette arbejde, har Københavns Bibliotekers digitale litteraturformidlere efterspurgt viden om københavnernes forhold til læsning og forskellige inspirationskilder.

Formålet med denne undersøgelse er derfor at udforske københavnernes forhold til læsning og det landskab, hvor de finder inspiration. Undersøgelsen er dermed *ikke* en evaluering af Københavns Bibliotekers formidlingsarbejde, men en brugerundersøgelse, der giver indblik i samspillet mellem og vægtningen af forskellige inspirationskilder.

Undersøgelsens resultater kan dermed være til gavn for alle, der arbejder med litteraturformidling på forskellig vis.

Undersøgelsen giver indblik i:

1. Hvad betyder læsning og litteratur for københavnerne?
2. Hvor søger og finder de inspiration til deres læsning?

Tanken er, at vi ved at forstå, hvilken rolle læsning spiller i læsernes liv og hverdag, kan blive endnu bedre til at ramme målgruppen med relevant inspiration og litteraturformidling.

God læselyst!

Baggrund og formål
Tilgang og metode

For at forstå læsningens betydning i københavnernes liv og hverdag er der foretaget desk research på området, samt kvalitative interviews med borgere og medarbejdere på bibliotekerne. Disse data er analyseret for at finde frem til indsigter og mønstre i empirien. Undersøgelsen bygger på:

- **11 interviews** med københavnere, der læser regelmæssigt (se bilag 2 for en oversigt, inkl. fordeling af køn, alder og beskæftigelse). Henvises der ikke til andre kilder, bygger undersøgelsens indsigter på disse interviews.
- **2 interviews** med medarbejdere, der arbejder med litteraturformidling.
- **Desk research** der inddrager eksisterende viden om danskernes læsning, inspirationskilder og medievaner (se bilag 1 for en litteraturliste).

Rekruttering og interview

Informanterne er rekrutteret gennem en kombination af netværk og modtagere af Københavns Bibliotekers nyhedsbreve, for at få indblik i biblioteksbrugere såvel som ikke-brugeres forhold til læsning og inspiration.

Rekrutteringen har haft til hensigt at inddrage forskellige typer af biblioteks-brugere jf. Fremtidens Bibliotekers målgruppebeskrivelser fra 2014.

Alle interviews har varet ca. 1 time og omhandlet læsernes forhold til litteratur og læsning samt deres brug af diverse inspirationskilder.

Grundet de gældende covid-19 restriktioner blev de fleste interviews gennemført over telefonen, hvilket begrænsede mulighederne for at gøre brug af visuelle virkemidler.

Hvorfor kvalitativ metode?

Kvalitativ metode bruges til at gå i dybden og udforske emner og fænomener, hvor vi ikke kender svarene på forhånd. Det giver en dybere forståelse af, hvorfor mennesker handler, som de gør, og kan give anledning til nye indsigter og perspektiver.

Det adskiller sig fra *kvantitativ metode*, som bruges til at afdække forhold, der kan sættes tal på, fx *hvem* og *hvor mange*. Det er velegnet til at behandle og finde sammenhænge i brede datamængder som fx spørgeskemaer, mens *kvalitativ metode* egner sig til at undersøge de bagvedliggende forklaringer på menneskers logik og praksis. Det sker gennem dybe og rige datakilder som fx interview og observation.

Baggrund og formål
Fokus på de regelmæssige læsere

Over halvdelen af danskerne læser eller lytter til fag- og skønlitteratur sjældnere end en gang om måneden. Det viser tal fra Danmarks Statistik fra 2019: Mens 47 % af danskerne lyttede til, eller læste, skønlitteratur minimum en gang om måneden, lyttede eller læste 43 % faglitteratur minimum en gang om måneden.

Danskernes læsevaner er stabile over tid; læsning af fag- og skønlitteratur har ligget på samme niveau fra 2010-2015 (Hjarvard 2016).

Fokus på regelmæssig lystlæsning

Denne undersøgelse dykker ned i læsevaner og inspirationskilder hos københavnere, der læser mindst én gang om måneden.

Fokus er især på deres forhold og inspiration til *lystlæsning* frem for pligtlæsning, og omfatter både fag- og skønlitteratur.

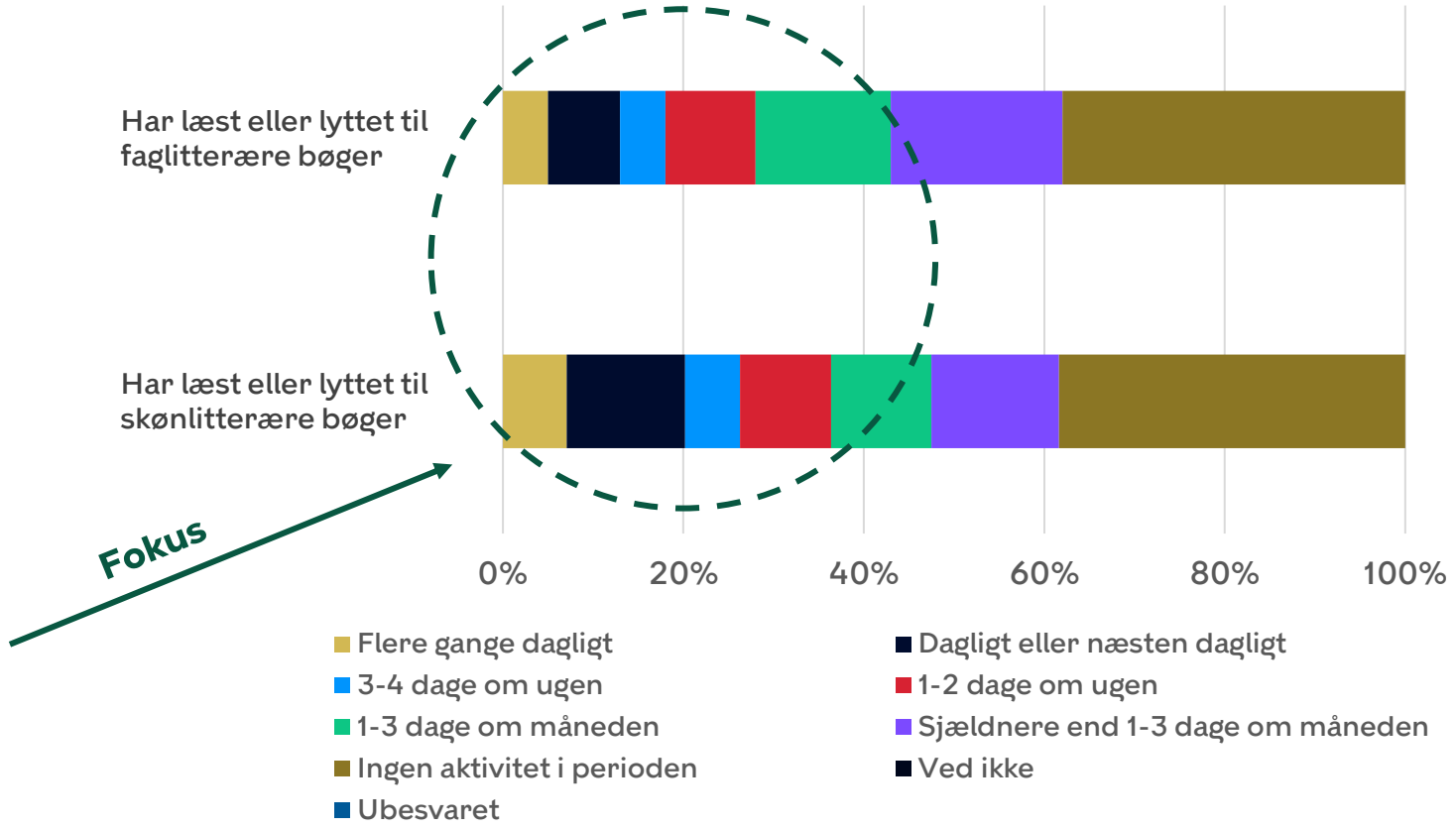

Kilde: Danmarks Statistik. Kulturforbrug (Kvartal) i de seneste tre måneder efter alder og køn, tid, hyppighed og kulturaktivitet. Spørgsmål til respondenter: *Hvor ofte har du ..... i de seneste tre måneder?* Gælder både fysiske bøger og bøger læst på e-boglæser eller tablet. Pct. af befolkningen. 4. kvartal af 2019.

2.

Københavnernes forhold til læsning

Dette kapitel undersøger, hvad læsning betyder for københavnerne. Hvorfor læser de? Og i hvilke situationer? Kapitlet vil også komme ind på egenskaberne ved en god læseoplevelse, og hvilke barrierer, der kan komme i vejen for læsningen.

"Læsning er glæde. Læsning er også påfyldning af viden. Vi lever kun ét liv. Men når vi læser, får vi lov til at bevæge os ind i liv, vi aldrig selv ville være kommet i nærheden af. Vi kan læse om hændelser i andre verdensdele, eller vi kan læse om personer, der er fuldstændig anderledes end os."

TORBEN, 69 ÅR

Hvorfor læser vi?
Læsningens funktioner og formål er mangfoldige

Der kan være mange årsager til at åbne en bog. Undersøgelser peger på, at danskerne har tre primære motiver med at læse:

- Læsning er afslappende og giver et pusterum fra hverdagen
- Læsning er en kilde til underholdning og gode oplevelser
- Læsning er en kilde til viden og til at blive klogere

Det er i alle tilfælde vigtigt, at læsning er noget, man gør af lyst. Flere af læserne i denne undersøgelse skelner mellem *pligtlæsning* i forbindelse med studier og arbejde, og *lystlæsning*, som hører fritiden til.

"Noget læser man af ren eskapisme, noget læser man, fordi man har behov for at bruge den viden, der er i de bøger. Det er meget forskelligt. Så er der noget, der bare er ren hyggelæsning."

Kirsten, 72 år

Udbyttet af læsning (Moos-Bjerre 2018)

- ✓ 32 % får en god oplevelse
- ✓ 31 % bliver klogere
- ✓ 21 % får et pusterum i hverdagen
- ✓ 7 % får indblik i egen og andres situation
- ✓ 4 % mulighed for at være med i samtaler

Læsningens dobbeltrolle (Balling 2013)

Gitte Balling har forsket i læseoplevelsen blandt voksne læsere og argumenterer for, at læsningen har en dobbeltrolle:

- På den ene side er læsning **afslappende og underholdende**, og "vi læser for at blive underholdt og fordybe os i spændende historier og karakterer".
- På den anden side er læsning **videns- og erfaringsskabende**, og vi "trækker på egne erfaringer og personlige referencer, når vi læser".

Hvorfor læser vi?
Læsningens værdi ifølge læserne

Afslapning
Læsning bruges til at geare ned og få tankerne til at falde til ro.

Frirum
Læsning bruges som en pause og et frirum i hverdagen.

Oplevelse
Læsning giver adgang til nye oplevelser i andre verdener.

Underholdning
Læsning bruges som underholdende tidsfordriv.

Viden
Læsning giver viden og indsigt i verden, sig selv og andre.

"Man kan forsvinde i en bog. Ved at læse får man skabt sit eget univers."

Torben, 69 år

"Det er lidt en frihed, det med at kunne sætte sig en formiddag og bare læse i en time. Det er sådan noget, man kan i en weekend eller i en ferie. Det er nok lidt en frihed fra pligter."

Camilla, 29 år

"Det giver mig noget afslapning og koblen af. Og det giver mig nogle oplevelser af, hvad der foregår inde i de her bøger – det er en anden verden, man får lov til at træde ind i. Det er underholdning og en god følelse."

Mette, 42 år

"Man kan lære noget om miljøer og ting man ikke kender til i sin hverdag."

Kirsten, 72 år

Hvad betyder læsning for københavnerne?
Læsning er et personligt foretagende

En identitetsmarkør

En privat sag

En smagssag

Læsning er et personligt foretagende
Læsning er en identitetsmarkør

Mange af læserne i denne undersøgelse har en klar fortælling om hvilken type læser, de er – hvordan de læser, hvad de læser og hvor ofte.

En del af informanterne har en eller flere genrer, som de dyrker, mens der er andre genrer, de hver især tager tydeligt afstand til, fx krimier.

Det at være typen, der læser meget opfattes som en positiv ting. Det er "underholdning med god samvittighed" som en kvinde formulerer det.

Hvor ofte man læser kan dermed også blive en måde at identificere sig på, fx som "en læsehest". Denne identitets-markør kan også hænge ved i perioder, hvor det ikke bliver til så meget læsning i praksis, fx i et travlt familieliv.

En ønskværdig vane

Mathias er 27 år og studerende. Han prøver aktivt at vælge bogen som underholdning frem for Instagram og YouTube. Det skyldes både at "det er bedre for mig" og at "det er en vane jeg gerne så, at jeg havde". Det er noget, han særligt har prøvet at gøre i 2020 som et slags nytårsforsæt.

På den måde bruger Mathias læsning til at forme en bestemt identitet. Det bliver endnu mere tydeligt, da han gør opmærksom på, at der er én genre, han ikke læser "nærmest af princip" – det er krimier. Han indskyder, at han godt selv kan høre, at han lyder lidt "kulturarrogant", men de er lidt for kedelige og "skabelonagtige" for ham.

"Vi er opslugt af bøger her i hjemmet. Vi elsker at læse. Og har meget faste læsevaner."

Torben, 69 år

"Jeg var en rigtig læsehest, da jeg lærte at læse, så det er noget jeg brænder meget for. Men jeg har desværre ikke tiden til det..."

Louise, 33 år

Læsning er et personligt foretagende
Læsning er en privat sag

Læsning er en individuel beskæftigelse. Dels fordi man læser indenad, men også fordi at den meningsdannelse, som sker undervejs, er præget af den individuelle læser og dennes baggrund, erfaring, stemning etc. (Balling 2013).

Læsning er dermed også en privat sag, som man ikke deler med hvem som helst. Det var et tema, der gik igen i interviews med de københavnske læsere.

Det handler bl.a. om de følelser, der kan komme i spil i en læseoplevelse. For eksempel kan en roman, der berører et tema som sorg eller ensomhed, være forbundet med stærke følelser hos læseren selv, hvilket kan være sårbart at dele med andre. Faglitteratur kan derimod være lettere og mindre følsom at dele, da det handler mere om viden.

Det er noget andet på arbejdet

Camilla er 29 år og selvstændig. I hendes venindegruppe deler og taler de ofte om bøger med hinanden, især skønlitteratur.

Det er anderledes på arbejdet. Her kan hun også godt finde på at snakke om bøger med kollegaerne, men det er primært faglitteratur. Det kan fx være en ny bog om digitale medier eller andre emner, der har med arbejdet at gøre.

Hun taler dog ikke så meget om skønlitteratur på arbejdet som hun forklarer: "Det handler måske om, at der er mere følelser knyttet til skønlitteratur, så det bliver lidt mere følsomt at dele."

"Det er ikke noget jeg snakker med alle mulige om. Det er lidt udvalgte personer."

Mathias, 27 år

"På arbejdspladsen er jeg mindre tilbøjelig til at dele det jeg læser, medmindre det er faglitteratur. Det kan godt bringe mange følelser ind i samtalen, hvis man begynder at tale om en bog – det afhængig af, hvad det er, selvfølgelig."

Camilla, 29 år

Læsning er et personligt foretagende
Læsning er en smagssag

At tale med andre om litteratur, samt at give og modtage anbefalinger, er stærkt afhængig af hvordan læseren opfatter sin egen og andres smag.

Det fremgik tydeligt af interviewene, at det kun er givende at tale om det som man har læst, hvis man taler med nogen med samme interesser og smag i litteratur.

Hvad den enkelte opfatter som "god" eller "dårligt" smag er personligt, men det hænger også sammen med en opfattelse af, hvad der er socialt og kulturelt anerkendt i samfundet. Det kommer bl.a. til udtryk ved, at nogle læsere taler krimier ned, og at man kan være decideret pinlig over sin egen smag.

Dette er igen forbundet til læsning som identitetsmarkør, idet en læsers smag også siger noget om personen.

En pinlig yndlingsgenre

Lisa er 26 år, nyuddannet og er for nylig startet i sit første fuldtidsjob i en mindre virksomhed. Hun læser og lytter til lydbøger ugentligt og kan især godt lide fantasy romaner i kategorien *young adult*.

Det er dog en genre, hun selv synes er lidt pinlig og derfor helst ikke deler med andre end sin kæreste. Hun fortæller lidt genert:

"Jeg synes, den genre, jeg læser, er lidt pinlig. Den er lidt barnlig eller ungdommelig. Det er lavet til teenagers. Det er ikke rigtig noget, jeg snakker med andre mennesker om, kun min kæreste."

"Det hænder, at jeg læser en bog, som jeg har fået anbefalet af en anden. Men det kræver at de har god-... eller samme smag i bøger som mig selv."

Maria, 32 år

"Jeg anbefalede en bog til en ven, "Sommerbarn" af Kirsten Myers ... Jeg regnede med at blive rost og klappet på skulderen, og så kaldte han den forudsigelig. Det gjorde ondt. Vi ved, vi er forskellige."

Torben, 69 år

Hvad læser man hvornår?
Bøgerne bruges forskelligt

Læsesituationer i hverdagen

Særlige læsesituationer

Forskellige slags bøger blandes

Bøgerne bruges forskelligt
Læsesituationer i hverdagen

Interviewene peger på, at forskellige læsesituationer kalder på forskellig litteratur.

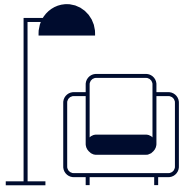

Den lange læsestund

(30-60 min.)

En dedikeret læsestund i den faste hyggekrog, hvor der er tid til fordybelse. Den ideelle læsestund, som kræver tid og overskud i hverdagen og at være i "vanen".

Den lille læsestund

(5-15 min.)

Den korte læsestund i en ledig pause midt på dagen eller om morgenen. Her er det særligt de lettilgængelige bøger og korte formater, der egner sig bedst.

Godnatlæsning

(15-30 min.)

Foregår ofte i sengen om aftenen, hvor læsningen skaber ro i tankerne og dagens mange indtryk og kan gøre det nemmere at falde i søvn.

Multitasking

(15 min. – flere timer)

Læsning (ofte lydbøger) som foregår samtidig med en anden aktivitet, der er styrende, fx transport, madlavning eller rengøring.

Hyggelæsning morgen og aften

Maria er 32 år, og lige for tiden arbejder hun meget hjemmefra. Derfor er hun begyndt at læse lidt om morgenen, inden dagen rigtig starter. Det er "oftest nogle bøger med lidt kortere kapitler, så man lige kan nå et kapitel. Det skal helst være noget, der er nemt at hoppe ind og ud af, fx *Hedeselskabet*."

Maria læser også på andre tider af dagen. Fx om aftenen, som hun beskriver: "Det er sådan en hygge-stund i sofaen inden jeg går i seng, og der læser jeg ofte i lidt længere tid. Så der kan jeg læse bøger med lidt længere kapitler, for der er mere tid til at koncentrere sig."

Bøgerne bruges forskelligt
Særlige læsesituationer

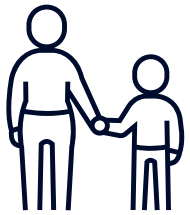

Højtlæsning for børn

(ca. 30 min.)

Forældres læsestund med børnene, hvor fokus er på at finde bøger, der egner sig til højtlæsning (se også s. 44).

Ferielæsning

(30 min – flere timer)

Ferier giver særlig god tid til at læse og mere overskud til at tage fat på noget nyt, hvis man ikke lige er inde i vanen med at læse til hverdag.

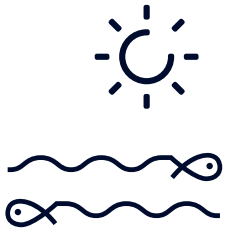

Højtlæsning som samtale

Louise er 33 år og mor til to børn. Hun læser ofte højt sammen med børnene.

Højtlæsningen handler ikke kun om underholdning i det øjeblik, hvor de læser, men også om hvad bogen åbner op for:

"Der må gerne være noget, man kan snakke om bagefter. Jeg oplevede, da min datter var 2,5, hvor meget det udviklede hendes ordforråd. Det er ret fantastisk at opleve, at man så har det som samtaleudgangspunkt."

Danskernes læsevaner (Moos-Bjerre 2018)

- På en almindelig uge læser ca. en fjerdedel (26 %) af danskerne mindre end én time om dagen, mens knap halvdelen (47 %) læser 1-7 timer om ugen.
- Langt de fleste læser dog en hel del kortere tid end en time ad gangen, når de går i gang med at læse. Lidt over halvdelen (55 %) af danskerne læser 30 min. eller mindre ad gangen.

Bøgerne bruges forskelligt
Forskellige slags bøger blandes og læses ofte sideløbende

Bøgernes forskellige typer og funktioner betyder, at flere bøger kan læses sideløbende, og at læserne bevidst veksler mellem forskellige slags bøger. Dette gjorde sig gældende blandt størstedelen af læserne i denne undersøgelse.

Kombinationerne er forskellige men alle kendetegnet ved, at bøgerne tjener forskellige formål for læseren (se illustration på næste side).

Nogle bøger egner sig særligt godt til godnatlæsning eller korte pauser, mens andre egner sig bedre til længere læsestunder. På samme måde har flere læsere beskrevet, hvordan de efter en særligt "tung bog" har brug for noget mere "let" og vice versa.

Bøgerne kan noget forskelligt

Mathias er 27 år og ved at skrive speciale. Han foretrækker at læse skønlitteratur om aftenen, inden han går i seng. Det fungerer godt til at komme ned i gear og drømme sig væk i fiktionen. Faglitteratur kræver derimod at han læser "lidt mere seriøst". Det er ofte til studiet, hvor han skal understrege og huske det, han læser.

En gang imellem lytter Mathias også til lydbøger, fx på gåture. Det kan være rart med noget, der kan styre ens tanker lidt. Her er det mest skønlitteratur, han lytter til. Det skal være noget, som han ikke behøver at huske bagefter, men hvor han bare kan følge med.

"Jeg har lidt en regel med mig selv om, at hver anden bog jeg læser skal være faglitteratur, og hver anden skal være skønlitteratur."

Camilla, 29 år

"Krimierne er interessante – det er ren underholdning. Fuldstændig ligesom at se fjernsyn, bare på papir. Man skal ikke koncentrere sig."

Mette, 42 år

"Digte skal man forholde sig helt anderledes til end fx en roman, som har en fortløbende handling. Men så kan man jo godt læse nogle kapitler i romanen, og så hopper vi lige over og læser to-tre digte, og så snupper vi en novelle fra novellesamlingen."

Torben, 69 år

Vekslen mellem bøger, der kan noget forskelligt

Tung læsning	Let læsning
Viden/indsigt	Underholdning
Faglitteratur	Skønlitteratur
Romaner	Digte
Biografi	Krimi
Fysisk bog	Lydbog

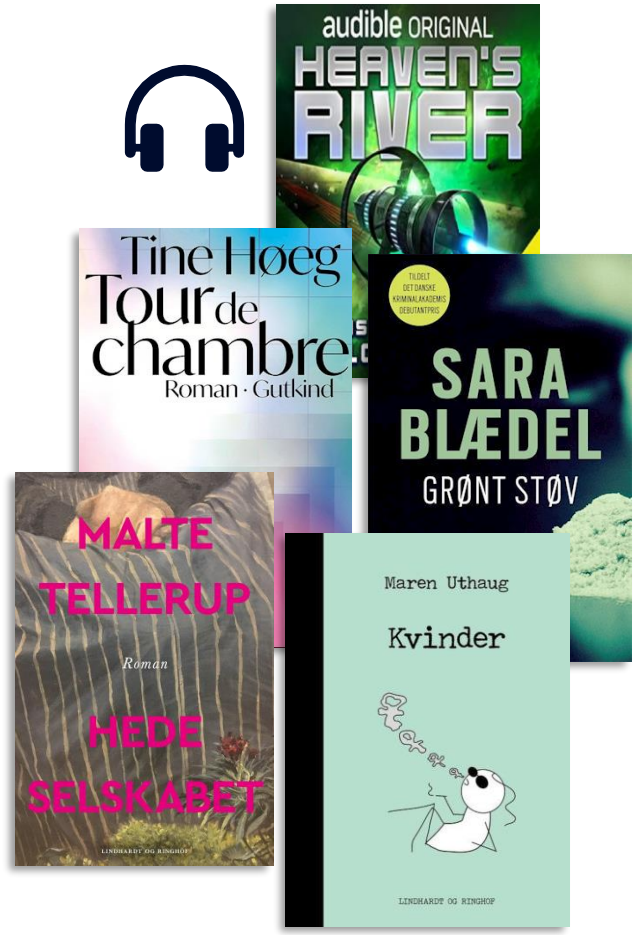

Hvad er en god læseoplevelse?
Vurderinger af den gode læseoplevelse

Den hyggelige læsestund

Egenskaber ved den gode historie

Den vurderende læser

Vurderinger af den gode læseoplevelse
Glæden ved den hyggelige læsestund med en fysisk bog

Værdien af den hyggelige læsestund med en fysisk bog i hånden blev fremhævet af mange læsere i undersøgelsen. Flere gav udtryk for en til tider "romantisk" opfattelse af den fysiske bog og situationen omkring at sidde og læse den.

Flere informanter beskriver, at de har faste hyggekroge og tidspunkter på dagen, hvor de godt kan lide at læse, fx i sofaen om eftermiddagen eller i sengen om aftenen.

Glæden ved den fysiske bog fremgår også i en opinionsmåling af Moos-Bjerre fra 2018, hvor 62 % angiver at deres foretrukne medie, når de skal læse, er en fysisk bog.

Mens 58 % forventer at læse flere fysiske bøger om 3 år, forventer kun 25 % at læse flere e-bøger.

"Jeg læser altid sidst på eftermiddagen i min dybe lænestol med katten på skødet og kaffen ved siden af. Så lidt klassisk musik, og så kan det ikke blive bedre."

Kirsten, 72 år

"Fordi jeg forbinder det med noget utrolig hyggeligt og luksusagtigt, hvor stemningen skal være der - der må godt være lidt te og et stearinlys - så ville jeg aldrig læse en bog på en computer."

Louise, 33 år

Vurderinger af den gode læseoplevelse
Egenskaber ved den gode historie

Den gode læseoplevelse er karakteriseret af to sammenhængende egenskaber; *en god historie* som er *godt skrevet* (se evt. model i bilag 3).

Ifølge Gitte Balling (2013), handler den gode læseoplevelse om:

- At få viden om verden og sig selv
- At opleve genkendelse og identifikation
- At blive følelsesmæssigt involveret
- At glemme tid og sted
- At bogen er godt skrevet
- At læsningen er billeddannende

Disse kriterier gik igen i denne undersøgelse. Her fremhævede de københavnske læsere især, at fortællingen skal være underholdende og spændende, og at man skal kunne spejle sig i handlingen og karakterne.

Formen er særlig vigtig i forbindelse med lydbøger, hvor oplæserens stemme og fortællestil er afgørende for læseoplevelsen.

"Der er intet værre, end at høre en lydbog, hvor oplæseren vælger en stemme eller karakter, som du overhoved ikke synes passer – man ender med at lægge den fra sig."

Martin, 29 år

"Der skal være nogle interessante karakterer, man enten kan relatere til, eller som fanger en. Og det skal være en velbeskrevet verden."

Martin, 29 år

"Hyggelæsning er beskrivelser af almindelige menneskers 'ups and downs'. Skrevet sådan på en varm måde. Sympatiske personer, som man lever sig ind i og kan synes om og identificere sig med."

Kirsten, 72 år

Vurderinger af den gode læseoplevelse
Den vurderende læser

De fleste læsere lægger vægt på den gode historie i vurderingen af deres læseoplevelse, men nogen vurderer i højere grad bogen som et *værk*.

Sociolog Stig Hjarvard (2016) skelner mellem to læsetyper:

- **Den oplevende læsetype** lægger vægt på den gode historie og lignende kvalitetsparametre (som beskrevet på forrige side).
- **Den vurderende læsetype** betoner bøgernes kunstneriske kvalitet og emnets samfundsmæssige relevans i bedømmelsen af en bog, herunder form og skrivestil.

De vurderende læsere har typisk en længere uddannelse og kan betegnes som "kulturelle storforbrugere", der læser hyppigt. Blandt informanterne var denne læsetype fx repræsenteret hos en tidligere gymnasielærer i dansk, der ynder at forstå og vurdere bøgerne i en samfundsmæssig og litteraturhistorisk kontekst.

"Isaac Asimov er en af de største sci-fi forfattere ... Det er interessant at se, hvor mange science fiction bøger har deres ideer fra – man kan se nogle røde tråde, der går igennem."

Martin, 29 år

Den bevidste læser

Torben er 69 år og pensioneret dansklærer fra et gymnasium. Han læser op mod 100 bøger om året. Torben har en meget vurderende tilgang til læsning, som han til dels tilskriver sit arbejde.

Han beskriver sig selv og sin kone som "bevidste læsere": "Vi kræver af en bog, at den skal give os noget. Den skal forholde sig til noget vigtigt i livet. Noget eksistens. Noget man bliver lidt klogere af, eller noget man selv kunne gå og fundere over."

Det er også vigtigt, at bogen har et godt sprog: "Forfatteren skal beherske sproget. Forfatteren skal beherske skriveteknik. "

Hvad kommer i vejen for læsningen?
Barrierer for læsning

Læsning er en vane, der kræver tid og overskud

Tid til (lyst)læsning varierer

Barrierer for læsning
Læsning er en vane, der kræver tid og overskud

Læsning er i høj grad en vanesag, og vaner kan som bekendt variere i forskellige perioder af livet. Flere af læserne beskrev således, hvordan deres læsevaner er gået op og ned i forskellige livsfaser.

Der kan være perioder, hvor man falder ud af vanen med at læse. For eksempel kan lysten til at læse blive mindre, når der er meget "pligtlæsning" i forbindelse med arbejde eller studier. Hverdagen kan også være fyldt op med så mange andre gøremål, at der ikke er tid og overskud til læsning, fx i børnefamilien.

Det kræver samtidig ekstra overskud at komme i gang med at læse igen, når man først er kommet ud af vanen. Her kan der være behov for et lille skub og konkrete anbefalinger til litteratur, der er nem at kaste sig over.

Overkommelig ferielæsning

Louise er 33 år og mor til to børn. Hun har sjældent tid til at læse for sig selv, men tager altid bøger med på ferie. Her kan en kort og tilgængelig bog gøre det mere overskueligt og realistisk for hende at komme i gang med at læse.

Som eksempel nævner hun *Tour de Chambre* af Tine Høeg: "Jeg havde måske læst om det i Alt for Damerne, at det er sådan en sommerting, man kan læse på en strand, og så tænkte jeg, 'det kan jeg godt lige klare'. Og det gjorde jeg også."

"Efter jeg er blevet pensioneret, der kunne jeg gå i gang med lystlæsningen – inden var der meget jeg skulle læse i forbindelse med arbejde. Det er dejligt bare at læse det, jeg har lyst til."

Kirsten, 72 år

"Når man åbner en bog, så skal man ligesom også over et dørtrin. Vi skal lige trænge ind i det her univers – hvor nemt bliver det? Hvornår fænger den, fænger den overhoved?"

Torben, 69 år

Barrierer for læsning
Tid til (lyst)læsning varierer

Tiden til lystlæsning varierer i løbet af et liv. Når der er mest fritid, er potentialet for læsning størst, mens lystlæsningen bliver presset i de livssituationer, som er præget af mindre tid og overskud.

✖ = *barrierer for læsning*

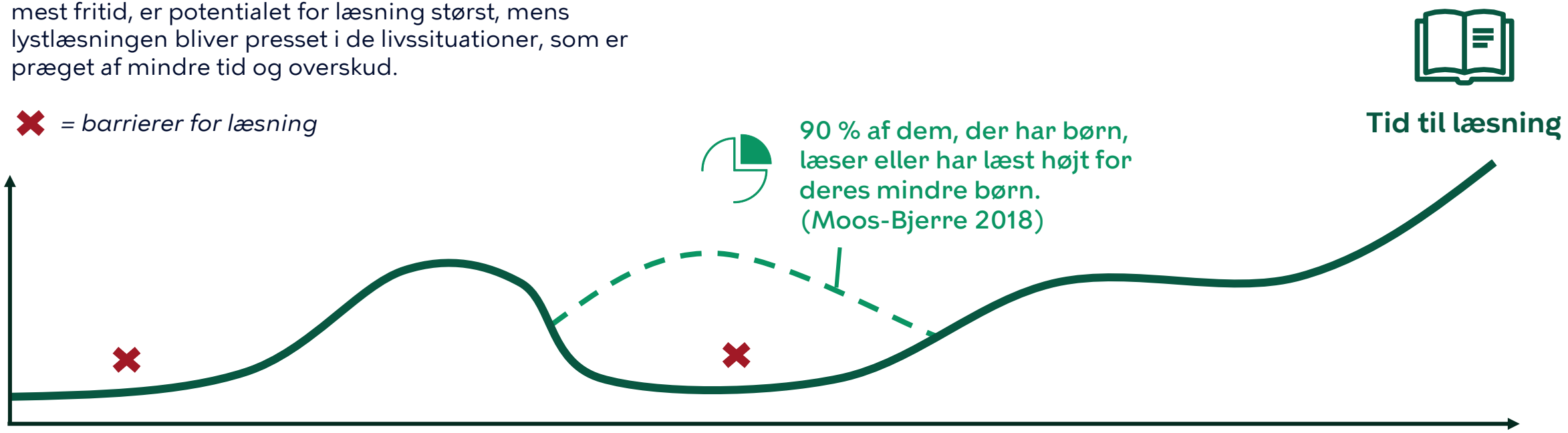

Studerende

Læser til studierne og har mindre lyst til at læse i fritiden.

Ung i arbejde

Har sluppet studie-bøgerne og fået mere tid til lystlæsning.

Børnefamilie

Læser højt for børnene, men har ikke tid til at læse for sig selv.

Moden voksen

Børnene er blevet store, og der er igen tid til lystlæsning.

Pensionist

Arbejdslivets travlhed er forbi, og der er god tid til hyggelæsning.

Opsummering
Københavnernes forhold til læsning (1/2)

Læsningens funktioner og formål er mangfoldige

- Læsning skal helst være noget, man gør af **lyst**. Undersøgelser peger på tre primære formål med læsning:
  - Læsning er **afslappende** og giver et pusterum fra hverdagen.
  - Læsning er en kilde til **underholdning** og gode oplevelser.
  - Læsning er en kilde til **viden** og til at blive klogere.

Appellér til de lystbetonede formål med læsning

Læsning er et personligt foretagende

- Læsning bruges som en form for **identitetsmarkør**, idet mange har en klar fortælling om hvad de læser, hvordan og hvor ofte.
- Netop fordi læsning er personligt, er det også en **privat sag**, som man ikke deler med hvem som helst.
- Læsning er en **smagssag**, der hænger sammen med, hvad der er socialt og kulturelt anerkendt i samfundet.

Husk, at læsning er personligt og et spørgsmål om smag

Forskellige læsesituationer kalder på forskellige bøger

- Der er forskellige typer **læsesituationer i hverdagen**, både korte og lange læsestunder, som kalder på forskellige slags bøger.
- I **særlige læsesituationer**, såsom ferier, vælges bøgerne på nogle andre præmisser.
- Forskellige slags **bøger blandes** og læses ofte sideløbende, fx veksles der mellem fag- og skønlitteratur, "lette" og "tunge" bøger etc.

Anbefal bøger til specifikke læsesituationer

Opsummering
Københavnernes forhold til læsning (2/2)

Vurderinger af den gode læseoplevelse

- Mange forbinder **den gode læsestund** med at sidde med en fysisk bog i en hyggelig læsekrog og fordybe sig.
- Den gode læseoplevelse vurderes ud fra to sammenhængende egenskaber; **en god historie som er godt skrevet.**
- **Den vurderende læser** vurderer også bogen som værk med mere fokus på fx form og samfundsmæssig relevans.

Fremhæv egenskaberne ved den gode læseoplevelse

Tid og overskud er barrierer for læsning

- **Læsning er en vane**, der kræver tid og overskud. Der kan være perioder, hvor læsere falder ud af vanen med at læse, og her kræver det ekstra overskud at komme i gang igen.
- **Tid til lystlæsning varierer** i løbet af et liv og er i høj grad forbundet med hvor mange andre forpligtelser (inkl. pligtlæsning), der fylder i hverdagen.

Match anbefalinger til læsernes tid og overskud

3.

Københavnernes inspirationskilder

Dette kapitel ser nærmere på det varierede landskab af inspirationskilder, som læserne begår sig i. Inspiration foregår ofte organisk og uden aktiv søgning, men der kan også opstå "bogkriser". Kapitlet undersøger også, hvad der udgør en god anbefaling i læsernes øjne.

Tit den måde, jeg får nye bogideer på, er når jeg hører podcast eller radio, og der er en bog eller en forfatter, de nævner. Så skriver jeg det tit ned. Nogle gange på min *Goodreads account*, men ofte bare ned i en note på min telefon, hvor der står en masse bøger. Og så kan jeg gå derind og få input til, hvad jeg kunne læse. Så tit kommer det alle mulige steder fra.

MATHIAS, 27 ÅR

Hvor finder læserne inspiration?
Hyppige kilder til inspiration

Danskernes kilder til information og inspiration til kulturelle tilbud og læsning har været genstand for flere nationale undersøgelser.

Undersøgelserne peger på, at den vigtigste inspirationskilde til læsernes valg af bøger er samtaler med venner og bekendte; dernæst følger biblioteket, anmeldelser i dagbladet og boghandelen, såvel online som offline.

Selvom anmeldelser er en udbredt inspirationskilde, er der betydelige forskelle i læsernes opfattelse af anmeldelsernes væsentlighed for valg af bøger. Især læsere med en lang videregående uddannelse finder anmeldelser vigtige (Hjarvard 2016)

Informationskanaler til kultur
(Epinion 2019)

- 61% finder information gennem **sociale medier**. Det er især unge, der bruger de sociale medier til at hente information om kulturtilbud i København.
- 44% får information gennem **netværk**, og det gælder især højfrekvente kulturbrugere.
- 30% finder informationer på **andre hjemmesider** end sociale medier. Her findes informationen primært på hjemmesiden for det sted, hvor aktiviteten foregår.

Københavnernes brug af podcast
(Danmarks Radio 2020)

- Ca. 34 % af københavnerne hører **podcast** hver uge. For **unge voksne** mellem 25 og 31 år er det ca. 55 %, der ugentligt lytter til podcasts.

Læsningens inspirationskilder
(Moos-Bjerre 2018)

- 52% bliver i nogen eller høj grad inspireret til at læse skønlitteratur gennem **venner, familie eller bekendte**. Kvinder mere end mænd: 62% mod 40%.
- **Det fysiske bibliotek** er den næststørste inspirationskilde til skønlitterær læsning (40%). For dem med grundskole eller en erhvervsfaglig uddannelse er det fysiske bibliotek en mindre inspirationskilde end for andre uddannelsesgrupper.

Hvor finder læserne inspiration?
Et broget inspirationslandskab

Læserne i denne undersøgelse bevæger sig i et broget landskab af inspirations-kilder. Der er stor forskel på, hvor ofte de benytter de forskellige kilder, og ikke mindst hvordan læserne benytter kilderne.

Mens de fleste læsere i undersøgelsen fremhæver inspiration fra venner, familie og sociale medier, er det kun enkelte, der nævner nyhedsbreve og podcasts som kilder til inspiration.

Modellen til højre illustrerer de vigtigste kilder til inspiration, som de interviewede læsere har peget på. Cirklernes størrelse repræsenterer, hvor meget de forskellige kilder fylder for denne gruppe læsere i landskabet af litteraturinspiration.
Billedet stemmer fint overens med andre kvantitative undersøgelser af danskernes kilder til litteraturinspiration.

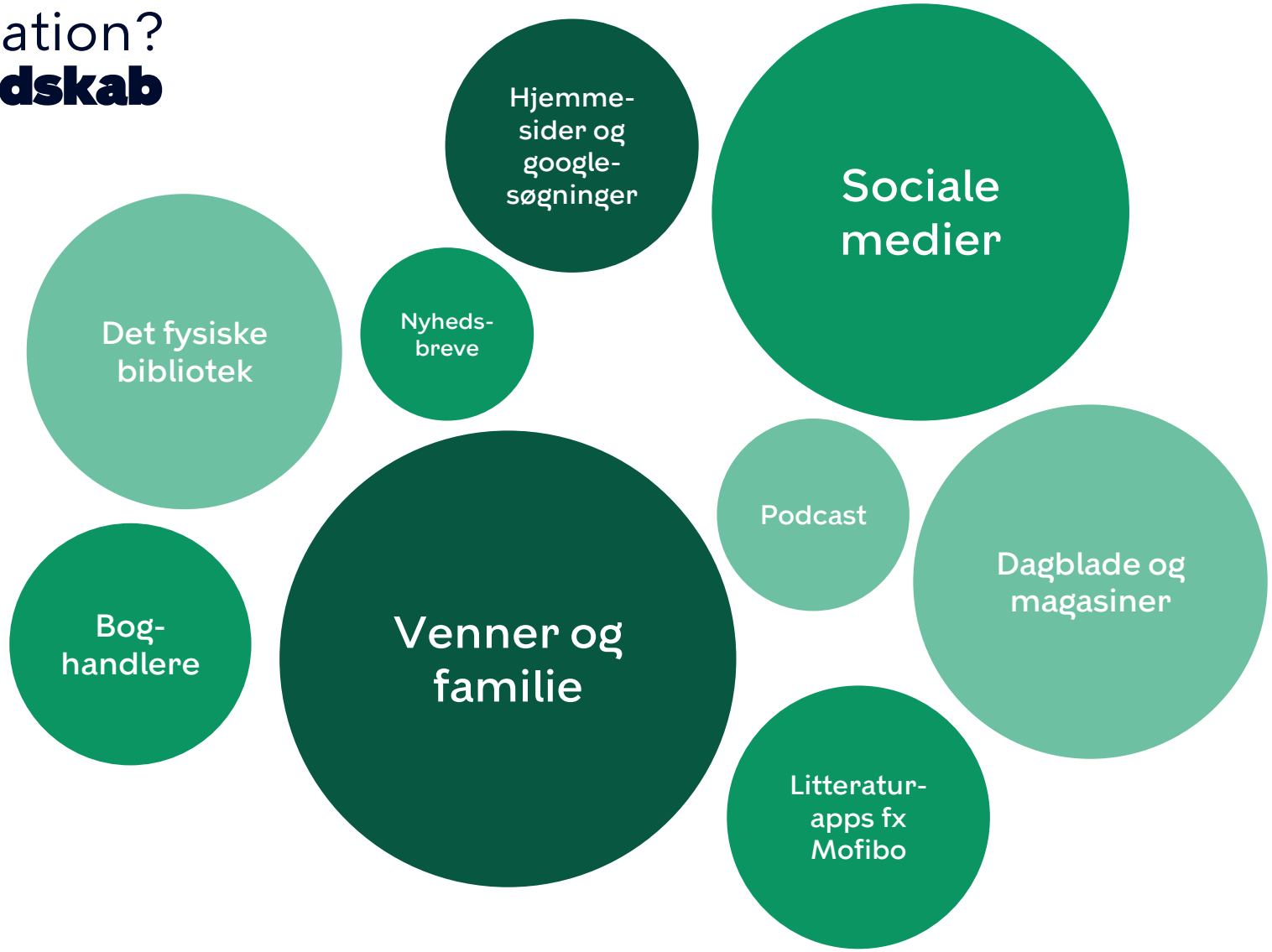

Hvordan begår læserne sig i landskabet?
Læsernes brug af inspirationskilder

Tilfældighedernes spil

Litteraturinspiration som "biprodukt"

Organisering af inspiration

Læsernes brug af inspirationskilder
Tilfældighedernes spil

Der er mange muligheder for, hvordan man kan støde på sin næste bog i det brogede landskab af inspirationskilder – og derfor sker det ofte ret tilfældigt.

Typisk foregår det ved, at læserne støder på eller falder over en bog forskellige steder i medierne, eller gennem samtaler.

Flere af læserne har beskrevet, hvordan en bestemt bog var "over det hele", hvilket bevirkede, at de til sidst valgte at give den en chance. Inspiration er på den måde en ret organisk proces.

De færreste går i gang med en struktureret og målrettet søgning, når de skal finde noget at læse. Det er som regel kun, når de er gået i stå i læsningen, at det sætter skub i en mere aktiv søgning.

Når man falder over nye forfattere

På Instagram følger Maria en række forfattere. Det er lidt forskelligt, hvordan hun har fundet frem til dem. Nogle af dem har hun selv opsøgt, hvis hun er blevet nysgerrig på en bestemt forfatter. Andre gange har hun lyttet til en podcast, som omtaler en bog, og så undersøger hun videre derfra.

Hun følger også forfattere, som skriver om meget andet end litteratur, folk med en aktiv stemme. Det er fx Olga Ravn. Igen er der andre, hvor hun falder over dem, fordi de skriver nogle spændende ting, deltager i debatter eller den slags, og så tilfældigvis også er forfattere.

"Jeg læser nogle gange anmeldelser, når man støder på et eller andet. Det er som regel i aviser, på netaviser, hvor man nu kan støde på sådan noget..."

Helle, 53 år

"Det er nok lidt ubevidst, hvordan jeg følger med – jeg skimmer lidt netavis eller sådan noget. (...) Det er ikke noget jeg dyrker eller får nyhedsbreve om eller følger bestemte bogblogs. Det er bare lidt rundt omkring i medierne.."

Louise, 33 år

Læsernes brug af inspirationskilder
Litteraturinspiration som "biprodukt"

Der er forskel på, om læserne aktivt opsøger inspiration til ny litteratur, eller om inspirationen snarere er et "biprodukt" fra en aktivitet med et andet fokus. Mange af læsernes væsentligste inspirationskilder har ikke litteratur som det primære fokus, fx samtaler med venner og familie.

De forskellige kilder kan placeres på et spektrum ud fra, hvordan litteraturen spiller ind. Den samme *type* kilde, fx podcast eller sociale relationer, kan ligge i begge ender af spektret – det afhænger af, om litteraturen er i fokus.

"De podcast, jeg hører, er ikke nogle, der specifikt handler om litteratur. Det er fx Supertanker på P1. Det handler om populærfilosofi, og så anbefaler gæsterne bøger til sidst – hvis man synes emnet er spændende og gerne vil læse mere."

Mathias, 27 år

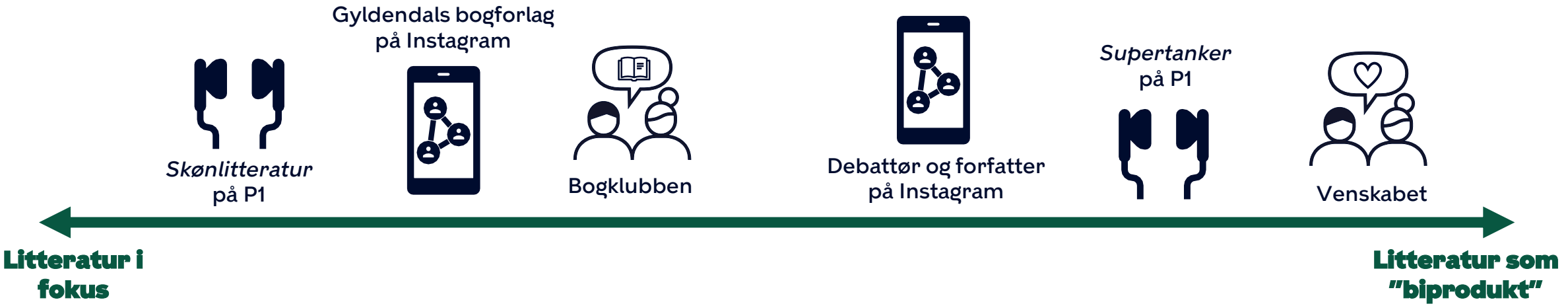

Læsernes brug af inspirationskilder
Organisering af inspiration

De fleste læsere i denne undersøgelse har forskellige måder, hvorpå de organiserer de mange bøger de bliver anbefalet eller inspireret til at læse. Her er de hyppigste:

- Flere bruger **lister over bøger**, som de fx skriver på deres telefoner eller i *Goodreads*, når de hører om en spændende, ny titel.
- Dem, der finder inspiration på sociale medier, kan også finde på at tage et **screenshot** af et opslag. De kan godt forsvinde lidt på telefonen, men kan så blive 'genopdaget' senere hen.
- Der er også **de fysiske bøger**, der ligger i en bunke på natbordet eller står i reolen. De kan også fungere som en slags 'liste'.

"Hvis jeg finder et opslag på Instagram, som lyder spændende, kan jeg godt finde på at tage et screenshot og gemme det. Så kan jeg gå tilbage til det en anden gang. Nogle gange kan der gå lang tid eller flere år før jeg får vendt tilbage til det."

Camilla, 29 år

At holde styr på de mange bøger

Mette er 42 år og en meget flittig læser – hun læser omtrent 50 bøger om året. Hun får inspiration til sin læsning mange steder fra. Det kan være udstillinger i en boghandel, anmeldelser i dagblade, opslag på instagram eller artikler i *Alt for Damerne*.

Med de mange forskellige inspirationskilder og bøger, hun når igennem, har Mette brug for en metode til at holde styr på det hele:

"Inde på instagram har jeg et hashtag, som jeg er den eneste, der bruger. Jeg lægger alle bøger op der, for nogle gange kan jeg ikke huske, om jeg har læst dem før. Den anden årsag er, at fordi folk ved, at jeg altid har læst meget, bliver jeg altid spurgt: Hvad vil du anbefale, jeg skal læse? Og så bliver jeg fuldstændig blank – det ved jeg ikke. Men så kan jeg eller de bare slå op derinde, og så kan jeg godt anbefale nogle bøger."

Hvordan kan bøgerne inspirere?
Bøger leder til hinanden

"Sneboldsinspiration"

"Bogkrisen" som vindue for inspiration

Bøger leder til hinanden
"Sneboldinspiration"

Mange af læserne beskriver, hvordan bøgerne i sig selv kan inspirere til ny læsning. Det sker ved, at den ene bog leder eller refererer videre til den næste – en slags "sneboldeffekt", hvor den ene bog fører den næste med sig.

Der er forskellige måder, hvorpå bøger kan lede videre til hinanden. De kan fx være forbundet gennem emne, tid, genre, forfatter eller format (digte, noveller, faglitteratur etc.).

"Sneboldinspiration" fungerer både positivt og negativt. Det betyder, at opfattelsen af de bøger, en bog leder videre til, farves af associationerne eller oplevelsen af den første bog.

"Det kan være lidt ligesom en snebold, hvor man er i gang med at læse én bog, som så refererer til en anden osv. Det gør det nogle gange lidt nemmere."

Camilla, 29 år

"Sådan nogle nordiske krimier siger mig ikke ret meget, så hvis jeg så en udstillings-ø, hvor sådan nogle stod fremme, så ved jeg, at det er nok ikke der, jeg finder inspiration."

Camilla, 29 år

Bøger leder til hinanden ved:

- **Referencer i bogen** – en bog der konkret nævner en anden titel eller forfatter.
- **Forfatterskab** – at man gerne vil læse videre i et forfatterskab
- **Tematisk sammenhæng** – bøger kan på tværs af tid, format og genre lede videre til andre bøger, der behandler samme emne.
- **Historisk eller litterær sammenhæng** – en bog er historisk eller litterær forløber for en anden.
- **Bogens 'selskab'** – de andre materialer en bog præsenteres i 'selskab' med, fx i en fysisk udstilling eller en online anbefaling; "*Du er lige blevet færdig med X, andre der har læst den har også læst Y*".

Bøger leder til hinanden
"Bogkrisen" som vindue for ny inspiration

Det er ikke altid, at en bog automatisk leder videre til den næste. I sådan en situation kan "bogkrisen" opstå.

Bogkrisen opstår, når man gerne vil i gang med en ny bog, men ikke ved hvilken. Nogle gange vil det være en situation, der sætter gang i bogkrisen, fx en forestående rejse. I andre tilfælde kan det være behovet for et "skifte" i litteraturen, som sætter gang i krisen, fordi ens bogliste måske ikke er varieret nok.

Bogkrisen er en situation, som langt de fleste læsere kender. Det gælder både den garvede læser med lange lister over bøger, der skal læses, og den mere sporadiske læser.

Bogkrisen er formentlig et vindue, hvor læserne er ekstra modtagelige over for ny inspiration. Det er i hvert fald en situation, hvor læserne opsøger det mere aktivt.

"Det dér med at være færdig med en bog, man har været opslugt af – hvad fanden skal vi nu læse? (...) Det er lidt en krise, når man skal i gang med en ny bog."

Torben, 69 år

"Men ellers kan jeg jo gå i panik, hvis jeg skal køre i tog langt eller ud og rejse. Så går jeg op i Føtex og finder en billig bog. De har jo også billige bøger af gode forfattere – efter min mening gode forfattere."

Henrik, 60 år

Hvad er en god anbefaling?
Den gode anbefaling bygger på tillid

Tillid til afsenderen

Kendskab til modtageren

Børnebøger stiller andre krav

Anbefalinger vægtes forskelligt

Den gode anbefaling bygger på tillid
Det kræver tillid til afsenderen

Hvis en anbefaling skal tages godt imod, er relationen til, og opfattelsen af, afsenderen afgørende. Modtageren skal have tillid til, at afsenderen er troværdig og giver gode anbefalinger.

Tillid afhænger typisk af relationen og kendskabet til afsenderen, uanset om der er tale om et forlag, en bibliotekar, en avis eller en ven.

Det hænger sammen med viden om afsenderens læseerfaringer – læserne har typisk større tiltro til dem, der har læst meget inden for et felt (fx anmeldere, bibliotekarer og forskere).

Kendskab til afsenderens tidligere anbefalinger er også vigtig, fordi det giver en fornemmelse af, om man deler samme smag.

Opbygning af troværdighed

Afsenderens troværdighed kan opbygges på flere måder, fx gennem den personlige relation, eksperterfaring eller forudgående kendskab.

Modtageren vil ofte spørge sig selv:

- **kender personen mig og ved, hvad jeg kan lide?** (fx venner og familie)
- **kender jeg personen eller institutionen, og har jeg været enig hidtil?** (fx anmeldere, bibliotekarer)

"Anmeldere er anmeldere – det gode ved dem og fx forskere er, at de har læst en milliard bøger, så hvis de siger, at den her bog er et godt sted at starte, så har de nok et godt belæg for det."

Mathias, 27 år

"Jeg har stor tillid til Gyldendals Bogklub, deres anmeldelser. Hvorimod Politikens anmelder er jeg ikke altid enig med. Så der tager jeg det med et gran salt, hvis de er meget positive eller negative. Bibliotekerne de er sådan mere neutrale i deres omtale."

Kirsten, 72 år

Den gode anbefaling bygger på tillid
Det kræver kendskab til modtageren

Når læserne selv skal anbefale en bog til andre gælder mange af de samme kriterier, som når de modtager en anbefaling. Det er vigtigt med et godt kendskab til modtageren og dennes læsevaner og smag i litteratur.

Anbefalinger handler i høj grad om at give en god oplevelse videre. En bog skal være virkelig god, før man er villig til selv at anbefale den til andre, da man som afsender skal kunne stå på mål for den. Man skal også have en fornemmelse af, om den passer til personen.

Den personlige anbefaling er noget særligt og kan være en sårbar situation for den, der anbefaler, netop fordi det man læser siger noget om en som person (se s. 13-15 om det personlige ved læsning).

Den svære anbefaling

Mathias læser selv meget og kan godt lide, når han kan give en god læseoplevelse videre ved at anbefale en bog. Men han anbefaler ikke alle bøger til alle – det er nemlig vigtigt for ham, at bogen passer til den, han anbefaler den til.

"Jeg har fx læst Thread Ripper. *Det er nok den bedste, jeg har læst i år. Men den har helt klart mindre generel appel. Den er mindre let-tilgængelig. Den er mere utraditionel – der er to fortællinger, der kører parallelt på hver side. Men de fletter også ind i hinanden, og der er smukt billedsprog. Men handlingen eksisterer ikke rigtig. Og det er ikke lige alle, der er til den type bog. Så den har jeg haft svært ved at anbefale. Jeg kan ikke rigtig finde ud af, hvem jeg skal anbefale den til... "*

"Det er tit meget personligt, de anbefalinger, jeg giver videre. Man er nødt til kende personen ret godt for at kunne sige, hvilken type bog de måske ville kunne lide. Det er meget det med at give god oplevelse videre."

Mathias, 27 år

"Det er en glæde at få en anbefaling og give en anbefaling."

Torben, 69 år

Den gode anbefaling bygger på tillid
Børnelitteratur stiller andre krav

Anbefalinger af børnebøger kræver noget andet end anbefalingen af litteratur for voksne.

Den "gode" eller fælles smag er ikke ligeså vigtig eller relevant, når det handler om børnebøger. Det skyldes bl.a., at det er mindre personligt, når man som forælder vælger bøger til sine børn.

Når det gælder valget af børnebøger, har de mere fokus på selve oplevelsen med at læse højt og hvordan børnene vil tage imod bogen.

Afsenderens troværdighed er dog stadig vigtig. Her handler det om afsenderens egne erfaringer med at læse bogen med børnene, eller viden om bogens potentiale i forhold til at udvikle børns sprog.

Fokus på højtlæsning

Følgende parametre er relevante ift. anbefalinger af børnebøger:

- **Forældrenes egne erfaringer** med at børn kan lide bogen
- At man som voksen synes, den er god eller **sjov at læse op**
- At den er med til at **udvikle barnets sprog**
- At den har **gode illustrationer**
- At den kan hjælpe til en **samtale mellem forældre og barn**

"Vi har jo mange forskellige venner, hvor man normalt ikke vil dele samme smag, men med børnebøger er det meget det der med, at "ej dem skal I prøve, de er sjove", eller de er også sjove for voksne at læse."

(Louise, 33 år)

Den gode anbefaling bygger på tillid
Ikke alle kilder vægtes lige højt

Betydningen af en inspirationskilde eller en konkret anbefaling handler i høj grad om, hvilken *vægt* kilden tillægges.

Mange af informanterne peger på sociale medier som en hyppig kilde til inspiration og anbefalinger. Anbefalinger fra sociale medier vægtes dog ikke nær så højt som anbefalinger fra venner og familie, der ofte vil blive fulgt som de første.

Det skyldes dels, at venner og familie opfattes som en kilde, der kender ens personlige smag i litteratur. Derfor er der større sandsynlighed for, at den rammer plet. Samtidig kan der ligge en *social forpligtelse* til at følge en vens anbefaling – især hvis den følges af en fysisk bog i form af en gave eller et lån.

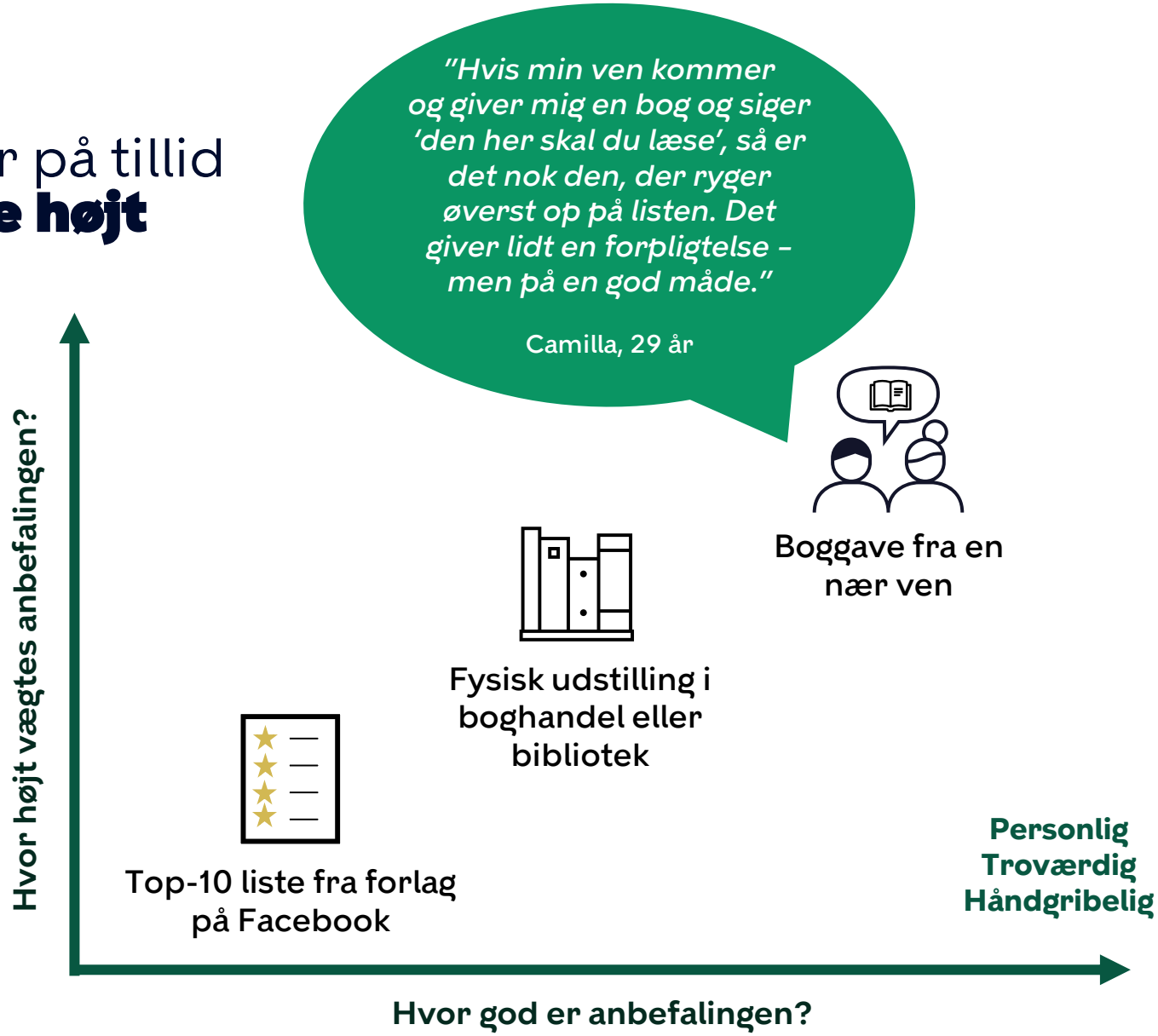

Opsummering
Københavnernes inspirationskilder

Et landskab af inspiration, der skal organiseres

- Københavnerne får inspiration til deres læsning fra **et broget landskab af inspirationskilder**.
- Inspiration foregår ofte organisk, og der er forskel på kilder med **primært fokus på litteratur** og kilder hvor **inspiration er et "biprodukt"**.
- Københavnerne forsøger at **organisere deres inspiration til læsning** med fx lister.

Tag stilling til, hvordan I vil indgå i inspirationslandskabet

Bøger leder videre til hinanden

- **"Sneboldinspiration":** Bøger leder videre til andre bøger, fx gennem periode, genre, format, forfatterskab osv. På samme måde bliver opfattelsen af en bog farvet af sin kontekst.
- **"Bogkrisen" som vindue for inspiration:** Langt de fleste læsere oplever situationer, hvor de ikke ved, hvad den næste bog skal være. Her er de særligt aktive i deres søgning efter inspiration.

Udnyt "bogkrisen" og brug bøgernes indbyrdes koblinger bevidst

Ikke alle anbefalinger vægtes lige højt

- Den gode anbefaling kræver **tillid** til afsenderen og **gensidigt kendskab** mellem afsender og modtager.
- **Børnelitteratur stiller andre krav** til anbefalingen end voksenlitteratur, bl.a. med fokus på højtlæsning.
- Anbefalinger der er **personlige, håndgribelige** og kommer fra en **troværdig kilde** vægtes højest.

Opbyg tillid gennem personlige og troværdige anbefalinger

4.

Hovedpointer og anbefalinger

Her opsummeres undersøgelsens hovedpointer og anbefalinger, som er blevet præsenteret i de foregående kapitler.

Opsummering
Københavnernes forhold til læsning (1/2)

Læsningens funktioner og formål er mangfoldige

- Læsning skal helst være noget, man gør af **lyst**. Undersøgelser peger på tre primære formål med læsning:
  - Læsning er **afslappende** og giver et pusterum fra hverdagen.
  - Læsning er en kilde til **underholdning** og gode oplevelser.
  - Læsning er en kilde til **viden** og til at blive klogere.

Appellér til de lystbetonede formål med læsning

Læsning er et personligt foretagende

- Læsning bruges som en form for **identitetsmarkør**, idet mange har en klar fortælling om, hvad de læser, hvordan og hvor ofte.
- Netop fordi læsning er personligt, er det også en **privat sag**, som man ikke deler med hvem som helst.
- Læsning er en **smagssag**, der hænger sammen med, hvad der er socialt og kulturelt anerkendt i samfundet.

Husk, at læsning er personligt og et spørgsmål om smag

Forskellige læsesituationer kalder på forskellige bøger

- Der er forskellige typer **læsesituationer i hverdagen**, både korte og lange læsestunder, som kalder på forskellige slags bøger.
- I **særlige læsesituationer**, såsom ferier, vælges bøgerne på nogle andre præmisser.
- Forskellige slags **bøger blandes** og læses ofte sideløbende, fx veksles der mellem fag- og skønlitteratur, "lette" og "tunge" bøger etc.

Anbefal bøger til specifikke læsesituationer

Opsummering
Københavnernes forhold til læsning (2/2)

Vurderinger af den gode læseoplevelse

- Mange forbinder **den gode læsestund** med at sidde med en fysisk bog i en hyggelig læsekrog og fordybe sig.
- Den gode læseoplevelse vurderes ud fra to sammenhængende egenskaber; **en god historie som er godt skrevet.**
- **Den vurderende læser** vurderer også bogen som værk med mere fokus på fx form og samfundsmæssig relevans.

Fremhæv egenskaberne ved den gode læseoplevelse

Tid og overskud er barrierer for læsning

- **Læsning er en vane**, der kræver tid og overskud. Der kan være perioder, hvor læsere falder ud af vanen med at læse, og her kræver det ekstra overskud at komme i gang igen.
- **Tid til lystlæsning varierer** i løbet af et liv og er i høj grad forbundet med, hvor mange andre forpligtelser (inkl. pligtlæsning) der fylder i hverdagen.

Match anbefalinger til læsernes tid og overskud

Opsummering
Københavnernes inspirationskilder

Et landskab af inspiration, der skal organiseres

- Københavnerne får inspiration til deres læsning fra **et broget landskab af inspirationskilder**.
- Inspiration foregår ofte organisk, og der er forskel på kilder med **primært fokus på litteratur** og kilder hvor **inspiration er et "biprodukt"**.
- Københavnerne forsøger at **organisere deres inspiration til læsning** med fx lister.

Tag stilling til, hvordan I vil indgå i inspirationslandskabet

Bøger leder videre til hinanden

- **"Sneboldinspiration":** Bøger leder videre til andre bøger, fx gennem periode, genre, format, forfatterskab osv. På samme måde bliver opfattelsen af en bog farvet af sin kontekst.
- **"Bogkrisen" som vindue for inspiration:** Langt de fleste læsere oplever situationer, hvor de ikke ved, hvad den næste bog skal være. Her er de særligt aktive i deres søgning efter inspiration.

Udnyt "bogkrisen" og brug bøgernes indbyrdes koblinger bevidst

Ikke alle anbefalinger vægtes lige højt

- Den gode anbefaling kræver **tillid** til afsenderen og **gensidigt kendskab** mellem afsender og modtager.
- **Børnelitteratur stiller andre krav** til anbefalingen end voksenlitteratur, bl.a. med fokus på højtlæsning.
- Anbefalinger der er **personlige, håndgribelige** og kommer fra en **troværdig kilde** vægtes højest.

Opbyg tillid gennem personlige og troværdige anbefalinger

5.

Bilag

Bilag 1: Litteratur

Bilag 2: Informantoversigt

Bilag 3: Den gode læseoplevelse figurer

Bilag 1
Litteratur

- Balling, Gitte (2009): *Litterær æstetisk oplevelse: Læsning, læseoplevelser og læseundersøgelser: en diskussion af teoretiske og metodiske tilgange.* Ph.d.-afhandling. København: Danmarks Biblioteksskole.
- Balling, Gitte (2013): "Om læseoplevelsen. Et indblik i læseoplevelsens egenskaber og betydning" i *Viden om læsning* 7.14, s. 26-33.
- Danmarks Radio (2020). Overordnede tal for podcast-lytning i København. Særtræk fra Gallup Lokalradio Index - 2. Halvår 2020.
- Danmarks Statistik (2021): *KVUHYP01 - Kulturforbrug (Kvartal) i de seneste tre måneder efter alder og køn, tid, hyppighed og kulturaktivitet.* 4. kvartal af 2019.
- Epinion (2019): Undersøgelse om Mediekanaler. For Kultur- og Fritidsforvaltningen, Københavns Kommune.
- Fremtidens Biblioteker (2014). *Fremtidens Biblioteker – målgruppebaseret viden til biblioteksudvikling.* Analyse af Moos-Bjerre.
- Hjarvard, Stig (2016): "*Danskernes smag for litteratur*" i *Passage* 76, s. 146-167.
- Medietrends (2020): *Medietrends 2021. 10 tendenser der præger medierne i 2021.* Udgave 70
- Moos-Bjerre (2018): *Fake news og fakta, læsning og biblioteker.* Opinionsmåling for Danmarks Biblioteksforening, 29. juni 2018.

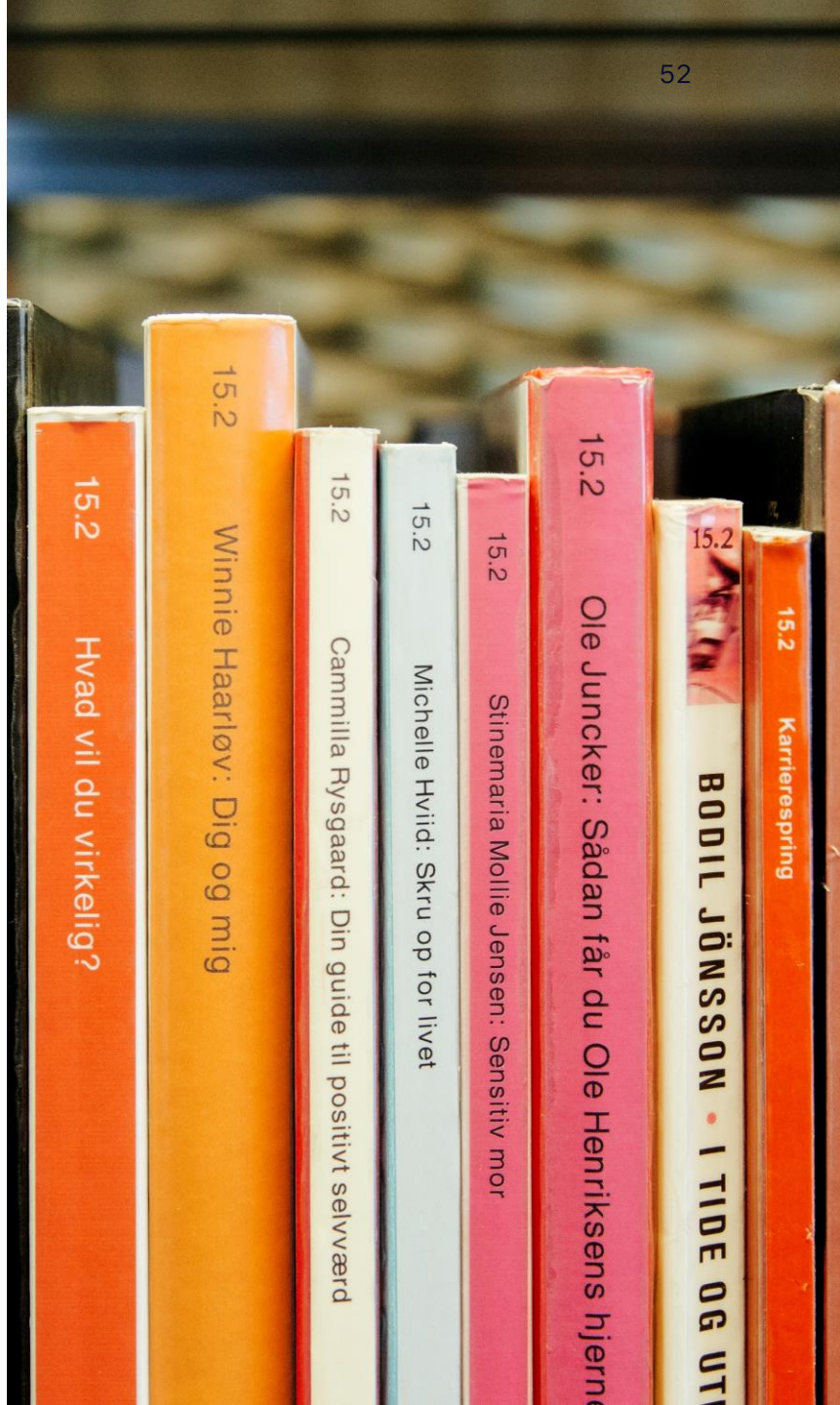

Bilag 2
Informantoversigt

Køn	Fiktivt navn	Alder	Beskæftigelse/kategori	Læsehyppighed	Rekrutteret via
Kvinde	Lisa	26 år	Nyuddannet, ung i arbejde	Lytter til lydbøger ugentligt	Eget netværk
Mand	Mathias	27 år	Studerende, ung under uddannelse	Læser ugentligt	Nyhedsbrev
Kvinde	Camilla	29 år	Selvstændig, ung i arbejde	Læser ugentligt	Eget netværk
Mand	Martin	29 år	Lønmodtager, ung i arbejde	Læser/lytter månedligt	Eget netværk
Kvinde	Maria	32 år	Lønmodtager	Læser dagligt	Facebook-opslag
Kvinde	Louise	33 år	Lønmodtager, børnefamilie	Læser højt, men sjældent selv	Eget netværk
Kvinde	Mette	42 år	Lønmodtager, "moden voksen"	Læser dagligt	Nyhedsbrev
Kvinde	Helle	53 år	Lønmodtager, "moden voksen"	Læser ugentligt/månedligt	Eget netværk
Mand	Henrik	60 år	Selvstændig, "moden voksen"	Læser ugentligt, især krimier	Eget netværk
Mand	Torben	69 år	Pensionist, senior	Læser dagligt	Nyhedsbrev
Kvinde	Kirsten	72 år	Pensionist, senior	Læser dagligt	Nyhedsbrev

Bilag 3

Den gode læseoplevelse figurer

Figur 1. Egenskaber ved læseoplevelsen – Den gode historie (Balling, 2009, p. 133)

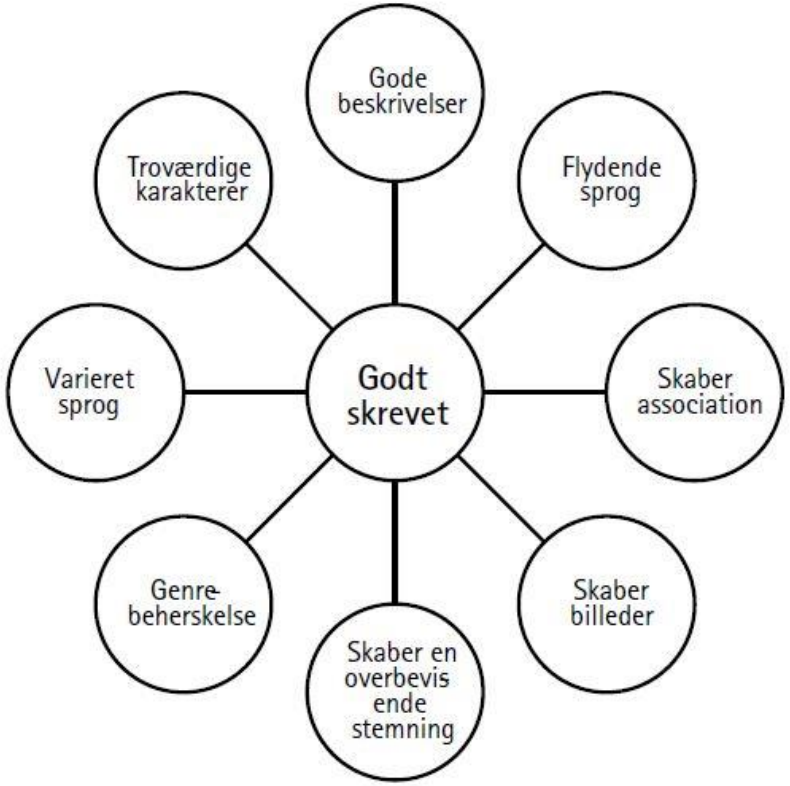

Figur 2. Egenskaber ved læseoplevelsen – At det er godt skrevet (Balling, 2009, p. 134)

Københavns Biblioteker
Kultur- og Fritidsforvaltningen
Københavns Kommune
Februar 2021